

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

15 NOYABR 2021-Cİ İL №021 (144)

Səh. 2

**BİRƏ EFFEKTI -
AZƏR MUSAOĞLU YAZIR**

Səh. 3

**TÜRKİYƏ SƏFİRİ: "AZƏRBAYCANIN
TORPAQLARI ONA ŞƏHİDLƏRİN QANI QƏDƏR
HALALDIR"**

Səh. 4

**2022-Cİ İLDƏ ƏN ÇOX TƏLƏBƏ QƏBUL
EDƏCƏK UNİVERSİTETLƏRİN SİYAHISI**

Səh. 5

**İBRƏT DƏRSİ -
ESMİRA ƏLƏKBƏRLİ YAZIR**

Səh. 5

**BEYNƏLXALQ PARİS İQLİM SAZIŞININ
DÜNYA İQTİSADİYYATINA TƏSİRİ -
SƏLAHƏDDİN PİRİYEV YAZIR**

Səh. 6

**NİDERLAND – PƏRDƏ ARXASINDAKI
GERÇƏKLƏR -
AFİQ MUXTAROĞLU YAZIR**

Səh. 7

**"QƏDİM TİFLİSİN ƏDƏBİ BOHEMASI" -
MİRZƏ MƏMMƏDOĞLUNUN TƏRCÜMƏSİNDƏ**

SALOME ZURABIŞVİLİ VAKSİNASİYANIN MƏCBURİ OLMASINI TƏKLİF EDİB

Gürcüstan Prezidenti Salome Zurabişvili ölkədə epidemioloji vəziyyətin pisləşməsi ilə bağlı hökumətə çağırış edib.

O, keçirdiyi xüsusi brifinqdə hökuməti təxirəsalınmaz və sərt tədbirlər görməyə səsəyib.

Dövlət başçısı risk qrupuna aid olan şəxslər üçün vaksinasianın məcburi olmasını təklif edib.

S.Zurabişvili ictimai yerlərdə "COVID-19" pasportunun tətbiqini, peyvənd vurdurmamaların ödənişli əsasda müalicə olunması təkliflərini də irəli sürüb.



DEKABRIN 1-DƏN GÜRCÜSTANDA "YAŞIL PASPORT" TƏTBİQ EDİLƏCƏK

Bu ilin dekabrın 1-dən etibarən Gürcüstanda COVID-19 pasportu tətbiq ediləcək. Bu barədə ölkənin Baş naziri İrakli Qaribaşvili məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, "yaşıl pasport"larda vətəndaşın koronavirus keçirməsi, PCR testlərin nəticələri və vaksinasia kursu barədə informasiyalar qeyd olunacaq.

İ.Qaribaşvili vurğulayıb ki, koronavirusa yoluxmuş şəxsə də "yaşıl status" veriləcək.

O bildirib ki, COVID-19 pasportunun tələbləri 18 yaşdan yuxarı vətəndaşlar və turistlərə şamil olunacaq. "Dekabrın 1-dən etibarən vətəndaşlar və turistlər müxtəlif obyektlərə "yaşıl pasport" təqdim etməklə daxil ola biləcəklər. Bu qayda həmin obyektlərdə çalışanlara deyil, yalnız ziyarətçilərə aid ediləcək", - deyərək Baş nazir bildirib.



Baş nazir həmçinin noyabrın 8-dən yanvarın 1-nə kimi koronavirus əleyhinə peyvənd olunacaq pensionerlərə 200 lari məbləğində birdəfəlik pul mükafatının veriləcəyini də deyib. Pensionerlər 200 larini ilk dozadan sonra ala biləcəklər.

GÜRCÜSTANDA

**KORONAVİRUSDAN 11 057
NƏFƏR DÜNYASINI DƏYİŞİB**



11057 nəfər dünyasını dəyişib. Bu haqda hökumətin xüsusi yaratdığı www.stopcov.ge saytında qeyd edilib.

Məlumatda ölkədə koronavirusa yoluxanların ümumi sayı 785 911 nəfər, sağalanların sayı isə 722 399 nəfər olaraq göstərilib.

Noyabrın 15-nə kimi ölkədə 2 048 393 nəfər COVID-19 əleyhinə peyvənd olunub.

Ölkə üzrə karantin rejimində 51 nəfər, stasionar nəzarətdə 6 847 nəfər, COVID mehmanxanalarda olan şəxslərin sayı 1 191 nəfər olaraq göstərilib.

Noyabrın 15-nə olan son məlumata əsasən, Gürcüstanda koronavirusdan

XİN: "BELARUSUN ABXAZIYA VƏ TSXİVALİNİ TANIYACAĞI BARƏDƏ YAYILAN MƏLUMATLAR YALANDIR"

Rusiyanın internet media resurslarında Belarusda işğal altında olan Abxaziya və Tsxivali regionlarının tanınması prosedurlarına başlanılması barədə yayılan məlumatlar həqiqətə uyğun deyil". Bu barədə Gürcüstanın Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) yaydığı məlumatda deyilir.

Bildirilib ki, Gürcüstanın Belarusdakı səfirliyi məsələ ilə bağlı ölkə XİN-i ilə təmasda olub və Belarus tərəfi informasiyanı yalan adlandırıb. Rəsmi Minsk Gürcüstanın işğal olunmuş ərazilərinin tanınması məsələsinə baxıldığını təkzib edib.

Qeyd edək ki, Rusiyanın internet media resurslarında yayılan məlumatlara əsasən, Belarus hakim-



iyyyəti yaxın zamanlarda Abxaziyanın "müstəqilliyi"ni tanımağı planlaşdırır və müvafiq qanun layihəsi ölkə parlamentinin müzakirəsinə çıxarılacaq.



BİRƏ EFFEKTİ

Azər MUSAOĞLU
azermusaoghlu@gmail.com

İllərdir elə eyni havaya oynayırıq, eyni havaya züü tuturuq. Kimsə bir söz deyir, biz də o sözü uzada-uzada cümlə edirik, dastana çeviririk. Heç soruşan olmur ki, ay həzrət, bəlkə bu sözdə həqiqət yoxdur, uydurmadır, bu deyilənin doğru olub-olmadığını kim yoxlayıb axı.

Burada birələrlə bağlı təcrübə yadıma düşür. Deməli, birələri şüşə bankaya salıb bankanın ağzını da şüşə qapaqla örtürlər. Üç gündən sonra bankanın ağzını açırlar və birələr yenə də şüşə qapağın səviyyəsində hoptanırlar, bankadan çıxmağa imkanları var. Təcrübənin təəccüblü tərəfi isə ondadır ki, birələr üçə günə (!) həm özləri ömür böyu bankanın səviyyəsindən hündürə tullana bilmirlər, həm də həmin birələrdən törəyən yeni nəsil.

Niyəsə mənə elə gəlir ki, Qardabani də bir zamanlar böyük bir şüşə bankaya salınıb və bankanın şüşə qapağı bir müddət bağlı saxlanıldıqdan sonra açılmağa da, biz hələ də onu bağlı bilirik. Elə təəssürat yaranır ki, sanki hansısa sirlə bir *al* (bəlkə də *allar*) qapağın açıldığını bilməyək deyə bankanın ağzını tutur.

Tutur ki, şüşə tavandan hündürə hoptanmayaq, bankadan kənara çıxmayaq, artıq şüurlaltımızda stereotipə çevrilmiş, daşlaşmış, qəlibləşmiş qavrayışımızı, həyat tərzimizi, mühitimizi dəyişməyək, inkişaf etməyək, yeniliklərdən qaçaq və sair.

Sanki kimsə tapşırıb ki, bu şəhəri bütün ölkənin gözündə passiv, işbilməz, yarımam, təhsilsiz, mədəniyyətsiz, təşkilatsız, çayxanalarda ömür çürüdən, qumarxanalarda ömür uduzan, idarələrdə ömür uzadan kimi göstərsin və bizlər də Frederik Şopenin "Matəm marşı"na oxşayan bu musiqiyə züü tutaraq mürgü döyməklə məşğul olaq.

Sanki kimsə tapşırıq verilib ki, bu şəhərdə hansı küncdə bir işıq gördün söndür, harada bir istedad gördün öldür, harada bir inad (yaxşı mənada) gördün öz taxtında ona da yer ver, amma başının üstündən də "Domokl qılıncı" as, qoyma şüşə tavandan hündürə hoptansınlar, özün onlardan qabaq hoptanmamış "hop" de ki, onlardan qabaq səni eşitsinlər, səni alqışlasınlar, sənə medal versinlər. Özü də, şüşə tavandan hündürə hoptanma, yoxsa qapağın olmadığını bilib səndən güclülər, səndən istedadlılar, səndən bacarıqlılar səndən də hündürə hoptanarlar.

Burada bir haşiyə çıxım ki, bilməyənlər də bilsinlər. Qardabanidə yeni uşaq teatri yaradılıb. Özü də bu uşaq teatri Gürcüstanda ilk azərbaycandilli müstəqil uşaq teatri. "BEEZ" Uşaq Teatrını Tiflis teatrından haqsız olaraq işdən çıxarılan istedadlı aktyor, rejissor Binəli İslamoğlu öz bacarığı və sevgisi ilə ərsəyə gətirib. Ətrafına da peşəkar aktyorlardan heç də geri qalmayan istedadlı, bacarıqlı uşaqları toplayıb. Teatr fəaliyyətə başlayan kimi də Gürcüstanın Mədəniyyət, İdman və Gənclər Nazirliyinin elan etdiyi müsabiqəyə layihə təqdim edərək qaliblərdən üçüncüsü oldu. Layihəyə əsasən, tanınmış gürcü klassiki Vaja Pşavelanın uşaqlar üçün yazdığı "Meşə komediyası" pyesi Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək tamaşaya qoyuldu və bölgələrdə nümayiş etdiriləcək. Eyni zamanda pyes kitab şəklində də nəşr olunacaq. Tamaşanın rejissoru da Binəli özüdür. Bu yaxınlarda tamaşa Qardabaninin Mədəniyyət Evinə nümayiş etdirildi. Zal tam dolmuşdur, çox adam ayaq üstə izləməli oldu, elə bir o qədər də yer olmadığı üçün izləyə bilmədi.

Yəni Binəli İslamoğlu bankadan hoptanıb çıxmağa bildi və onun teatrının istedadlı və bacarıqlı balaca aktyorları da ondan daha hündürə hoptanacaq, çünki bankanın qapaqsız olduğunu artıq bilirlər.

Yəni "camaat teatra getmir" söhbəti bankanın qapağıdır, camaat teatra gedir, sadəcə olaraq sən teatrını yarat, tamaşanı göstər camaata.

Yəni "gənclər kitab oxumurlar" demək həqiqətə uyğun deyil. Sən kitabxanayı, kitablarını göstər gənclərə.

Yəni "şagirdlərin təhsilə marağı yoxdur" fikri çıxış yolu deyil. Sən kvalifikasiyalı müəllimlərinə göndər məktəblərə, keyfiyyətli dərslərini keç şagirdlərə. Yoxsa, nanotexnologiyalar əsrində odun peçisi ilə qızdırılan məktəbdə heç Bill Qeyts də oxumaz. Bunu elə-belə dedim, bu başqa yazının mövzudur. Nə isə...

Bizə bütün sahələrdə çoxlu alternativ lazımdır. Monopoliyaları ləğv etmək lazımdır. Bütün bankaları sındırmaq lazımdır. Bütün stereotipləri alt-üst etmək lazımdır. Gücümüz çatacaq qədər hündürə hoptanmaq lazımdır, çünki qapaq çoxdan açılıb, qapaq yoxdur.

YANVAR AYINDAN MÜƏLLİMLƏRİN ƏMƏKHAQQI 10 % ARTIRILACAQ

Dövlət Qurumlararası Koordinasiya Şurasının iclasından sonra keçirilmiş brifinqdə məlum olub ki, məktəb rəhbərliyinin, müəllimlərin, mandaturların, polislərin əməkhaqqı yanvarın 1-dən artırılacaq.

"2022-ci ilin büdcə layihəsində ictimai sektorda bütün istiqamətlərdə əməkhaqqlarının artırılması planlaşdırılır. Gələcək ilin yanvarından ordunun, mandaturların, polis, müəllimlərin, məktəb rəhbərliyi heyətinin, kənd həkimlərinin, tibb bacılarının, təcili



yardım əməkdaşlarının əməkhaqqı 10 faiz dərəcədə artırılacaq", - deyər maliyyə naziri bildirib.

ETNİK AZLIQLARA AUTENTİK SOYADLARIN VERİLMƏSİ ÜÇÜN XÜSUSİ MEXANİZMİN YARADILMASINI NƏZƏRDƏ TUTAN QANUN LAYİHƏSİ HAZIRLANIB



Gürcüstanda etnik azlıqlara autentik soyadların verilməsi üçün xüsusi mexanizmin yaradılmasını nəzərdə tutan qanun layihəsi hazırlanıb.

Layihədə bildirilib ki, Gürcüstanda yaşayan bəzi etnik qrupların soyadları onların tarixi-mədəni ənənələrinə xarakterik olmayan formada süni olaraq yaradılıb.

"Gürcüstanda soyadların bu cür dəyişdirilməsi təcrübəsi Rusiya İmperiyası dövrünə təsadüf edir. Bu proses sovet dövründə, xüsusən də rus dilinin dominantlığı ilə daha intensiv hal aldı və assimilyasiya siyasəti nəticəsində bir sıra etnik qruplar üçün xarakterik olan soyadlar zorla dəyişdirildi. Sovet illərində Gürcü-

standa azərbaycanlıların soyadlarının suffiksləri rus soyadlarına xas suffikslərlə əvəzlənirdi. Məlumdur ki, analogi yanaşma Gürcüstanda və sovetlər birliyi ölkələrində digər etnik qruplara (yezidlər, yunanlar) qarşı da tətbiq olunurdu", - qanun layihəsində deyilir.

Qeyd olunub ki, etnik azlıqlar milli mənsubiyyətlərinə xarakterik soyad daşımaq hüququndan və özünəməxsus autentik soyad daşımaq imkanından məhrum olunublar.

Düzəlişlərə əsasən, qeyri-autentik soyadlar verilmiş milli azlıqların siyahısını hazırlayacaq və ədliyyə nazirinə təqdim edəcək müvəqqəti komissiya yaradılacaq. Komissiya həmçinin soyadların dəyişdirilməsi üçün tövsiyə xarakterli metodologiya da hazırlayacaq.

Qanun layihəsi ilə ədliyyə nazirinə soyadın dəyişdirilməsi prosedurları və bununla bağlı məsələlərin tənzimlənməsi barədə qərar qəbul etmək səlahiyyəti verəcək. Bununla yanaşı, soyad dəyişdirilməsi prosedurları ilə bağlı xidmət haqları da müəyyən ediləcək.

SABİRKƏNDƏ YENİ MƏKTƏB TİKİLİR

Marneuli rayonunun Sabirkənd kəndində 450 şagird üçün nəzərdə tutulmuş yeni ictimai məktəb inşa olunur. Bu barədə ölkənin Regional İnkişaf və İnfrastruktur Nazirliyindən bildirilib.

Gürcüstan hökumətinin maliyyələşdirdiyi layihənin ümumi dəyəri 6,3 milyon ləri təşkil edir.

Azərbaycandilli təhsil ocağı müasir sinif otaqları, laboratoriyalar, akt zalı, idman meydançası, yeməxana və digər zəruri infrastrukturla təchiz olunacaq.

Məktəb binasının 2022-ci ilin



avqust ayında istismara verilməyi gözlənilir.

Qeyd edək ki, son illər Sabirkəndin 1 saylı məktəbi qəzalı vəziyyətdə olduğundan şagirdləri Algeti kənd məktəbində təhsil alırlar.

TÜRKİYƏ SƏFİRİ: "AZƏRBAYCANIN TORPAQLARI ONA ŞƏHİDLƏRİN QANI QƏDƏR HALALDIR"



“Azərbaycanın torpaqları ona şəhidlərin qanı qədər halaldır. Zəfəriniz mübarək və daimi olsun!” Bunu Türkiyənin Gürcüstandakı səfiri Fatma Ceren Yazgan Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki Qələbəsinin ildönümünə

həsr olunmuş “Zəfər kuboku” mini futbol turnirinin mükafatlandırma mərasimində çıxışı zamanı deyib.

O, azərbaycanlı həmkarı Faiq Quliyevin ona hədiyyə etdiyi futbol köynəyinə görə təşəkkürünü bildirib: “Bu formanı üzərində ismim olduğu üçün deyil, xaribülbulün təsvirinə görə hər zaman şərəflə geyinəcəyəm. Bu simvol bizim üçün “Bir millət, iki dövlət” deyiminin rəmzinə çevrilib. Dost Gürcüstanda Azərbaycanın Zəfərini qeyd etmək bizim üçün şərəfdir”.

F.C.Yazgan bölgədə gələcək nəsillərin sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamasını arzulayıb: “Bizim istəyimiz budur ki, gürcü, türk və azərbaycanlı uşaqlar və gənclər işgalla deyil, idmanla, sənətlə, ədəbiyyatla, mədəniyyətlə böyüsünlər, vətənlərini bilsinlər, qaçqınlıq yaşamasınlar, savaş görməsinlər”.

GÜRCÜSTAN VƏ TÜRKİYƏ SƏRHƏDÇİLƏRİ BİRGƏ TƏLİM KEÇİB

Gürcüstan Daxili İşlər Nazirliyinin Sərhəd Polisinin yaydığı məlumata əsasən, Gürcüstan və Türkiyənin sərhəd bölmələrinin iştirakı ilə birgə təlim keçirilib.

“Vale” sərhəd məntəqəsi ərazisində baş tutan təlimin məqsədi iki ölkənin sərhəd bölmələri arasında quru sərhədinin mühafizəsi sahəsində təcrübə mübadiləsi və sərhədlərin təhlükəsizliyi məsələləri üzrə əlaqələndirilmiş fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi olub. Təlim çərçivəsində sərhədçilər sərhəddə baş verən insidentlərə reaksiya və qabaqlayıcı əməliyyatların aparılması bacarıqlarını artırıblar.

Təlimin ssenarisi iki əsas



hissədən – qeyri-qanuni miqrantların saxlanması və dövlət sərhədi vəsaitilə mal-qara qaçaqmalçılığının qarşısını almaqdan ibarət olub.

Birgə təlim Türkiyə və Gürcüstan arasında 2021-ci il üçün ikitərəfli əməkdaşlıq planı çərçivəsində təşkil olunub. Bu cür təlimlər iki ölkə arasında 2 ildən bir keçirilib.

YTB AXISQA TÜRKLƏRİNİN SÜRGÜNÜ İLƏ BAĞLI PAYLAŞIMLAR EDİB



AHIŞKA SÜRGÜNÜ
14 Kasım 1944
Ahıska Sürgününün 77. yılında sürgündə hayatını kaybeden Ahıskalı soydaşlarımızı rahmetle anıyoruz.

14 noyabr tarixində Axisqa türklərinin vətənlərindən süngün edilmələrindən 77 il ötür.

Bu vəsillə Yurtdışı Türklər və Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) da hadisəyə biganə qalmayaraq bu ədalətsizliyi dünyaya tanımaq məqsədi ilə filmlər çəkmiş, tədbirlər təşkil etmişdir.

YTB rəhbəri Abdullah Eren də sürgünə bağlı sosial şəbəkələrdə paylaşım edərək sürgün zamanı həyatını itirmiş insanlara Allahdan rəhmət diləyib.

Qeyd edək ki, yüz minə yaxın Axisqa türkü 1944-cü ilin noyabrın 14-də öz doğma yurdlarından - Gürcüstanın Axisqa bölgəsindən Sovet İttifaqının uzaq yerlərinə sürgün edilib.

TƏHSİL NAZİRLİYİNİN NÜMAYƏNDƏSİ AZƏRBAYCANDİLLİ MƏKTƏBLƏRİN BAĞLANMASININ SƏBƏBLƏRİNİ AÇIQLAYIB

Gürcüstanda azərbaycandilli məktəblərin sayının azalmasının bir neçə səbəbi ola bilər. Bu səbəblərə ölkəni tərk etmə, yaşayış yerinin kənddən şəhərə dəyişdirilməsi və uşaqların gürcüdülli məktəblərə verilməsi aid edilə bilər”.

Bunu “Report”-un yerli bürosuna müsahibəsində Gürcüstanın Təhsil və Elm Nazirliyinin nümayəndəsi, etnik azlıqların dilləri üzrə ekspert Despina Koiava deyib.

Onun sözlərinə görə, bəzi azərbaycandilli məktəblərdə uşaqların ümidləri doğrulur və onlar gürcü dilini öyrənirlər: “Lakin əksər hallarda pozitiv dinamika olmur və nəticədə məktəblilər gürcü dilini mənimsəyə bilmirlər. Buna görə də məqsədimiz artıq bağçadan uşaqların ana dilini saxlamaq və onlara paralel olaraq dövlət dilini öyrətməkdən ibarətdir. Yəni, uşaqlar bağçadan bilingual təhsilə cəlb olunacaqlar və bu, gələcəkdə onların vətəndaş cəmiyyətinə inteqrasiyası üçün daha böyük imkanlar verəcək. Qeyd etmək istəyirəm ki, bilingual monolinguallarla müqayisədə bacarıqlarını daha çox inkişaf etdirə bilirlər”.

Mütəxəssis milli azlıq nümayəndələrinin ali məktəblərə qəbul olması üçün tətbiq edilən “1+4” proqramını da dəyərləndirib. O, proqramı uğurlu adlandıraraq: “Vaxtilə bu proqram gürcü dili



nin öyrədilməsi məqsədilə keçid dövrü üçün yaradılmışdır. Bu, orta məktəblərin bütün siniflərində bilingual təhsilin tətbiqindən sonra tədricən aradan götürüləcək. Gələcəkdə 12-ci sinfi bitirəcək şagirdlərin gürcü dilini öyrənməsi üçün universitetlərdə aralıq təhsilə ehtiyacı olmayacaq. Belə ki, onlar dövlət dilini tam biləcəklər”.

Qeyd edək ki, son iki ildə Gürcüstanda tədrisi Azərbaycan dilində olan 4 məktəb bağlanıb. 2021-2022-ci tədris ilində fəaliyyət göstərən azərbaycandilli və Azərbaycan bölməsinin olduğu təhsil ocaqlarının sayı 116 təşkil edir.

Xatırladaq ki, Gürcüstanda “1+4” proqramının tətbiqinə 2010-cu ildən başlanılıb. Proqram əsasən, abituriyentlər Azərbaycan, erməni və osetin dillərində ümumi biliklərdən test imtahanı verirlər. Ali məktəbə qəbul olmuş tələbələr bir il ərzində gürcü dilini öyrənirlər və daha sonra istədikləri ixtisas üzrə bakalavr pilləsində təhsil almaq imkanı əldə edirlər.

QARDABANİ GƏNCLƏR MƏRKƏZİNDƏ “ZƏFƏRƏ DOĞRU ADDIMLA” MÜSABİQƏSİNİN QALIBLARI MÜKAFATLANDIRILIB

Noyabrın 6-sı Qardabani Gənclər Mərkəzi, Gənclərin Təhffəsi İctimai Birliyi və Azərbaycan-Türkiyə Qida Təhlükəsizliyi İctimai Birliyinin birgə təşkilatçılığı, Azərbaycan Respublikası Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi, Azərbaycan Respublikası Gənclər Fondu, Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondu, Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi və Bakı şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin dəstəyi ilə “Zəfərə doğru addımla” layihəsi çərçivəsində 5 iştirakət üzrə müsabiqələrin mükafatlandırma mərasimi həyata keçirilib.

Mükafatlandırma mərasimində Azərbaycanın Gürcüstandakı səfirliyinin nümayəndəsi Sərxan İsmayılov, Türkiyənin Gürcüstandakı səfirliyinin nümayəndəsi Onur Sevim, Azərbaycan Respublikası Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin nümayəndələri Nəriman Əliyev, Sabit Məmmədov və Ceyhun Abbasov, Qardabani Gənclər Mərkəzinin icraçı direktoru Hacı Hacıyev, “Gənclərin Təhffəsi” İctimai Birliyinin sədri Asim Vəliyev, Azərbaycan-Türkiyə Qida Təhlükəsizliyi İctimai Birliyinin sədri və “Zəfərə doğru addımla” layihəsinin rəhbəri Məhsəti Hüseynova, Gürcüstan Azərbaycanlıları Ağsaqqallar Şurasının sədri İshaq Novruzov, “Yaşıl” Gürcüstanın sədri Zviad Koçalidze, “Yaşıl” Gürcüstanın idarə heyətinin üzvü Həcər Mustafayeva, Gürcüstan Gənclərinə Yardım və Maarifləndirmə Təşkilatının sədri Musa Hacıyev və gənclər iştirak ediblər.



Rəsm müsabiqəsi üzrə Elmira Piriyeva 1-ci yer, Aysun Mamedova 2-ci yer, Sina Həsənova 3-cü yer; esse müsabiqəsi üzrə Aidə Astanova 1-ci yer, Nuru Baxışov 2-ci yer, Aysel Hümətova 3-cü yer; flaşmob üzrə Qədir Sadıqov 1-ci yer, Elşən İsgəndərov 2-ci yer, Mariam Abuladze 3-cü yer; video üzrə Rüstəm Rüstəmov 1-ci yer, Həsən Quliyev 2-ci yer, Tsira Gvritşvili 3-cü yer; jurnalistlər arasında yazı üzrə Səlahəddin Piriyev 1-ci yer, Zaur Piriyev 2-ci yer, Malxaz Bolqvadze 3-cü yer sahibi olmuşlar. 1-ci yerə çıxanlara planşet, 2-ci və 3-cü yerə çıxanlara mobil telefonlar, digər iştirakçılara isə qol saati, müxtəlif qiymətli hədiyyələr və diplomlar təqdim olunmuşdur.

Layihənin 3 ölkə – Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə üzrə yekun mərasimi dekabr ayında həyata keçiriləcəkdir.

MANANA RATIANI: "PEŞƏ İNKİŞAFINI DAYANDIRAN MÜƏLLİM SİSTEMDƏ QALMAMALIDIR"

2022-ci ildən imtahanda kompetensiyasını təsdiqləyə bilməyən təcrübəçi müəllimlər məktəbdən gedəcəklər. Bu zaman isə ictimaiyyətdə fikir ikiye bölünür – bir qismi hesab edir ki, əgər müəllim fənn imtahanını verə bilmirsə uşaqlara dərs keçməməlidir; digər qismi isə hesab edir ki, təcrübəli, stajlı müəllimlərin belə işdən azad edilməsi yolverilməzdir.

İlia Dövlət Universitetinin lektoru Manana Ratiani verilişlərin birində bu mövzu ilə bağlı danışmış və bildirmiş ki, insani davranış olaraq müəllimləri işsiz qoymayaq, eyni zamanda şagirdlər var, onlar 21-ci əsrin vətəndaşlarıdır və onlara yüksək kompetensiyalar lazımdır ki, həyatda özlərini ifadə edə bilsinlər, məktəbdə keçirdikləri 12 ili itirməsinlər: *"Müəllimlərə daim inkişaf lazımdır, çünki pedaqoji yanaşmalar dəyişir və müəllim peşə fəaliyyətini dayandıranda, o, sistemdə qalmamalıdır"*.

Ancaq belə hallarda peşəkar kadr çatışmazlığı yarana bilər. Buna isə çox sayda mütəxəssis etiraz etməyəcəkmi? Bu məsələ ilə bağlı Manana Ratiani belə açıqlama verib: *"2015-ci ildə dövlət komissiyasında müzakirələr aparılırdı. 2010-cu ildən kompetensiyası təsdiqlənəcək müəllimlər bunu bacarmazsa, sistemi tərək etməli idilər. Həmin dövrdə pedaqoqların yalnız 20 %-i kompetensiyasını təsdiqləmişdir və buradan irəli gələrək, pedaqoqların 80 faizi olmadan sistem ola bilməzdi. Məhz həmin dövrdə çox proqramlar qüvvəyə mindi və gözlənilən çatışmazlığı doldurmağa yönləndirilmişdir. Bu proqramlar effektiv işlədi."*

Bu gün də söhbət aparılır – bu müəllimlər sistemdən çıxmalıdır ya yox? *"Ümumtəhsil haqqında" qanun bu məsələni çox yaxşı tənzimləyir və sistem qeyri-peşəkar kadrların axınından sığortalamb – ümumilikdə, ən azı yeni kadrların*



ali təhsili olmalıdır; pedaqoji yanaşmaları bilməli və "axtaran", yaxud 60 kreditlik proqramdan keçməlidirlər".

M.Ratiani vurğulayıb ki, kvalifikasiyalı kadrlar lazımdır və dövlət onların hazırlanması üçün pul xərcləyir ki, özlərini ifadə edə bilsinlər, əks halda belə çıxır, pulu boşuna xərcləyirik: *"2010-cu ildən kompetensiyasını təsdiqləyə bilməyən müəllimin bunu indi bacarması ilə bağlı nəzəri şans az da olsa var. Əgər bunu edərsə sistem ona qapını bağlamaz, eyni zamanda isə hazırlanmasına dövlətin pul xərclədiyi kvalifikasiyalı kadrları da unutmamalıyıq. Məsələn, 60 kreditlik proqram, əgər həmin gənclər məktəbdə vaxtında iş tapmasalar, vakansiyalar əlçatan olmayacaq, onlar peşə üçün itiblər və belə çıxır ki, dövlət də bir illik hazırlığa pulu yalandan xərcləyib. Ona görə də həmin gənclər məktəbdə olmalıdırlar; məktəbin bazasında monitoring mexanizmləri olmalıdır və direktorun buna imkanı çatır."*

Bütün müəllimlər kompetensiyasını təsdiqlədikdən sonra, məktəbdə qoruyub-saxlamaq üçün imtahan təşkil etmək, imtahan keçirmək və yenidən bu qədər xərc çəkmək lazım olmayacaq".

2022-Cİ İLDƏ ƏN ÇOX TƏLƏBƏ QƏBUL EDƏCƏK UNİVERSİTETLƏRİN SİYAHISI

2022-2023-cü tədris ilində ali təhsil müəssisələrinin qəbul elan etdiyi bakalavr proqramının siyahısı artıq abituriyentlərə əlçatandır.

Təhsil proqramlarının çoxluğuna görə (tibb istiqamətlərini çıxamqla) birinci yeri Gürcüstan Texniki Universiteti tutur. Ali təhsil müəssisəsi 65 proqram üzrə qəbul elan edib. İkinci yerdə İ.Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universiteti durur. Universitet 58 proqram üzrə qəbul elan edib. Üçüncü yeri isə Akaki Tsereteli adına Dövlət Universiteti tutur ki, təhsil müəssisəsi 41 proqram üzrə qəbul elan edib.

Siyahıda yalnız 1 proqram üzrə qəbul elan etmiş universitetlərə də rast gəlinir: "Alterbric" İdarəetmə və Kommunikasiyalar üzrə Beynəlxalq Tədris Universiteti ictimai münasibətlər proqramı üzrə qəbul elan edib. Psixologiya tədris proqramı üzrə Gürcüstan Patriarxlığının Müqəddəs Çariça Tamara adına Universiteti və biznesin idarəsi proqramı üzrə Tbilisi Azad Akademiyası qəbul elan edib.

Digər universitetlərə gəldikdə isə təhsil proqramlarının sayı aşağıdakı kimidir:

- İvane Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universiteti – 58 proqram;
- Gürcüstan Texniki Universiteti – 65;
- İlia Dövlət Universiteti – 29;
- Akaki Tsereteli adına Dövlət Universiteti – 41;
- Gürcüstan Aqrar Universiteti – 12;
- Batumi Şota Rustaveli adına Dövlət Universiteti – 31;
- Soxumi Dövlət Universiteti – 25;
- Yakob Qoqebaşvili adına Telavi Dövlət Universiteti – 13;
- Qori Dövlət Tədris Universiteti – 15;
- Gürcüstan Universiteti – 25;
- Tbilisi A.Kutatelidze adına Dövlət Rəssamlıq Akademiyası – 24;
- Qafqaz Universiteti – 24;
- Tədris Universiteti – Batumi Dövlət Dənizçilik Akademiyası – 8;
- Gürcüstanın Şota Rustaveli adına Dövlət Teatr və Kino Universiteti – 9;
- Qara Dəniz Beynəlxalq Universiteti – 22;
- Gürcüstanın Milli Universiteti SEU – 10;
- Gürcüstan Aviasiya Universiteti – 6;
- Gürcüstan-Amerika Universiteti – 9;
- Quram Tavartkiladze adına Tbilisi Tədris Universiteti – 6;
- Tbilisi Açıq Tədris Universiteti – 7;
- David Ağmaşenebeli adına Universitet – 7;
- Qriqol Robakidze adına Universitet – 13;
- Tbilisi Azad Universiteti – 10;
- Qafqaz Beynəlxalq Universiteti – 8;
- Gürcüstan Patriarxlığının Müqəddəs Tbel Abuseridze adına Tədris Universiteti – 10;
- Gürcüstan Patriarxlığının Müqəddəs Andria adına Gürcü Universiteti – 10;
- Tbilisi Vano Saracişvili adına Dövlət Konservatoriyası – 22;
- Kutaisi Universiteti – 3;
- GIPA – Gürcüstanın İctimai İşlər İnstitutu – 10;
- Tbilisi Humanitar Tədris Universiteti – 5;
- Şota Mesxia adına Zuqdidə Dövlət Tədris Universiteti – 7;
- Tbilisi Azad Akademiyası – 1;
- Batumi Naviqasiya üzrə Tədris Universiteti – 3;
- Sulxan Saba Orbeliani Universiteti – 9;
- Batumi İncəsənət Tədris Universiteti – 9;
- Avropa Universiteti – 6;
- Gürcüstan Patriarxlığının Müqəddəs Çariça Tamara adına Universitet – 1;
- David Ağmaşenebeli adına Gürcüstan Milli Müdafiə Akademiyası – 4;
- Şərqi Avropa Universiteti – 5;
- Samtsxe-Cavaxeti Dövlət Universiteti – 14;
- "Milenium" ali təhsil müəssisəsi – 7;
- "Newuni" yeni ali təhsil müəssisəsi – 3;
- "New Vision" Universiteti – 3;
- Gürcüstan Bədən Tərbiyəsi və İdman üzrə Dövlət Tədris Universiteti – 2;
- Biznes və Texnologiyalar Universiteti – 4;
- Kutaisi Beynəlxalq Universiteti – 3;
- "Alterbric" İdarəetmə və Kommunikasiyalar Beynəlxalq Tədris Universiteti – 1;
- "Gürcüstanda Britaniya Tədris Universiteti" – 2.

Milli İmtahanlar Mərkəzindən bildirişlər ki, yayımlanmış sənədlərdə təhsil müəssisələri tərəfindən edilmiş ilkin seçimlər verilib. Əlavə məlumat almaq üçün isə ali təhsil müəssisəsi ilə əlaqə saxlamaq lazımdır.

Səhifədəki məlumatlar "etaloni.ge" saytıdan götürülüb. Gürcü dilindən tərcümə etdi: Aynurə ƏLİYEVƏ

MƏKTƏBİ QIZIL VƏ GÜMÜŞ MEDALLA BİTİRƏN ŞAĞİRDƏLƏRİN SAYI AÇIQLANIB

2022-ci ildə 3 834 şagird qızıl, 1 138 şagird isə gümüş medal alacaq. Bu barədə Təhsil və Elm Nazirliyi "etaloni.ge"yə bildiriş. Təhsil naziri Mixeil Çxenki 2020-2021-ci il məzunu olan medalçıların siyahısını sentyabr ayında təsdiq edib.

Məlumat əsasən, ən çox medal alanlar – 1 242 qızıl və 457 gümüş medal olmaqla paytaxt Tbilisinin payına düşür.

Bölgələrə görə isə qızıl və gümüş medal alanların sayı bu cürdür:

- Abxaziya – 15 qızıl, 14 gümüş;
- Acara – 303 qızıl, 105 gümüş;
- Quriya – 87 qızıl, 27 gümüş;
- Tbilisi – 1 242 qızıl, 457 gümüş;
- İmereti – 669 qızıl, 161 gümüş;
- Kaxeti – 298 qızıl, 61 gümüş;
- Mtsxeta-Mtianeti – 46 qızıl, 18 gümüş;
- Raça-Leçxumi və Kvemo Svaneti – 29 qızıl, 6 gümüş;
- Sameqrelo və Zemo Svaneti – 357 qızıl, 100 gümüş;
- Samtsxe-Cavaxeti – 168 qızıl, 45 gümüş;
- Kvemo Kartli – 226 qızıl, 72 gümüş;



- Şida Kartli – 394 qızıl, 72 gümüş.

Qeyd edək ki, qızıl və gümüş medallar üçüncü pillənin (10-cu, 11-ci, 12-ci siniflər) hər bir fənnində illik qiymətləri nəzərə alaraq verilir. Qızıl medal bütün fənlərdə illik qiyməti 10 olan şagirdlərə verilir. Gümüş medal isə bütün fənlərdə illik qiyməti 9,8-dən 10-a qədər olan şagirdlərə verilir.

İndiki mərhələdə Təhsil Nazirliyi qızıl və gümüş medalları 2018, 2019 və 2020-ci il məzunlarına verəcək. Nazirliyin məlumatına görə, proses noyabrın sonunda başa çatacaq. 2020-2021-ci ilin məzunları isə mükafatı yazda alacaqlar. Tenderin elan edilməsi və medalların verilməsinin dəqiq tarixi isə hələ məlum deyil.

İBRƏT DƏRSİ

Böyük əmimin arvadı özünəməxsus xırdalığlara xas idi. Onun qadınlıq taktikalarını qohumlar bəyənəməsə də, mən uşaq ağıllıqla həmişə dəstəkləyirdim. Düşünürdüm ki, Bajım belə edirsə, deməli belə olmalıdır (Böyük qardaşın arvadı olduğundan atamgilin dili ilə biz uşaqlar da ona "bajı" deyirdik).

Bajının ailə sirri, qapalılığı, möhkəmliyi, hər adamı ailə içinə buraxmamacaq kimi ailə qaydaları var idi. Məsələn, biz bir həyətdə yaşasaq da onun arxa otaqlarını heç görməmişdik, evinin zirzəmisindən heç qardaşları da xəbərdar deyildi və s. Qohumlar onu qapalı, qara fikirli qəbul edirdilər.

Əmimin nəvəsi olmuşdu. Mən hər gün dərstdən gələndə mütləq balaca qızla oynayar, dərslərinin yorğunluğunu onunla çıxarırdım. Anamınsa bundan çox acığı gəlirdi. Dəfələrlə mənə xəbərdar edirdi:

– Bax onun xoşu gəlir, tez-tez gedəsən-gələsən. Bir gün qovulacan. Məni pis eləmə. Sən üç-dörd saat saxlam-aqla köməkçimi olacan. Kimə deyirsən... balaca qıza o qədər bağlanmışdım ki, ayrılı bilmirdim.

Özüm də bilirdim, mən gəlinin otağına gəlib-getdikcə qaynana narahat olurdu. Gəlinin yataq otağındakı güzgünün önündə balaca mücrədə qızılları var idi. Mücrü Şərq nağıllarındakı qızıl küpünə oxşar idi. O mücrü xoşuma gəlirdi,

hərdən əlimə alıb özümü şah dövründə hiss edirdim. Bir gün gəlin pıçiltı ilə mənə təkliddə dedi:

– Açıb-bükə də bilmirəm. Brilyant dəstin üzüyü itib, iki gündür axtarıram, tapmıram. Evi ələk-vələk elədim, yoxdur.

Aman Allah!!!

Dünya başıma fırlandı.

– Vallah mən götürməmişəm, – dedim, səsım titrədi, ağladım, – evdən eşitsələr məni öldürürlər.

Gəlin:

– Ayıb deyilmi, heç elə şey ağıllıma da gəlmir. Sabah gəl uşağı saxla, evin içini çölə tökümlər. Bəlkə harasa düşə.

Sovetin dağılan vaxtı idi, mağazalarda boşluq idi, əmioğlum deyib ki, gözümlə axtarıram, müdirələrə də tapşırısam tək qaş üzük, alıb yerinə qoyaq heç anam bilməsin.

Səhəri gün gəlin payız sazağında evin xalça-palazını çölə tökdü. Divi-bucağı gəzdi... tapılmadı. Mən əvvəl tez-tez soruşsam da, sonra utandım. Bu gizli itki ilə əzablı günlər yaşadım. Gəlinin gözü hər yeri axtarırdı, mən də xəcalətdən ölürdüm ki, cəzamdır, anamın sözüne baxaydım kaş.

Əmioğlum Qazax polisində işləyirdi, ailəsi isə sərhəd yaxınlığında kənddə yaşayırdı. O, günəşin kəndə gəlirdi. Evə zəng edib yoldaşını xəbərdar eləmişdi ki, prokuror oğlunun toyuna çağırılıb, hazır olarsan, gəlib aparacam.

Adətimiz üzrə mən uşağı saxladım,

gəlin geyinib-gecindi. Onlar hazırlaşib maşına oturmaq istəyəndə, qaynana:

– A bala, o nədi taxıbsan. El bəsa-basa gedirsən, deməzlərmi bu kapitan arvadı niyə qızılınmayıb.

Əmioğlu köməyə çatdı:

– Eh ay ana, sən deyirsən də... hamı da bilir ki, mən ala bilərəm.

– Yox a bala, adamı geyiminə görə qarşılayırlar. Get o dəsti tax.

Gəlin pilləkanları elə yazıq qalxırdı ki, mən həyacandan əsirdim. Əmioğlu həyətdə var-gəl edirdi. Böyük ehtimalla hər üçümüz olacaq barədə düşünürdük.

Əmioğlu acıqla yoldaşını səslədi ki, tez gəl, gecikirik. Nəhayət gəlin pilləkanda göründü.

Qaynana:

– Baxım hansı üzükləri taxdın?

Gəlin:

– Firuzə üzük bəsdir, sırğa brilliant taxdım.

– Yox, niyə ki, mən Sibir dəsti almışam sənə, get onu tax. Orada hamı bəzakli olacaq, sən niyə taxmayısan?

Gəlin dilini sürdü, vəziyyətdən əmioğlu çıxış axtardı.

– Of ay ma, gecikirik, onunmu hayıdır. Reklama ha getmirik.

Ana qürur və sanballa yaxınlaşdı:

– A bala, iki aydır mən sənə arvadının qızılını götürmüşəm. Biz atanla o pulu qəpik-qəpik yığdıq. Ən bahalı, böyük karatlı Sibir dəsti aldıq. Amma o nə edir? Qızıl dar günə yardım zinətidir. Onu belə



hörmətsiz etməmi olar. Heç qadının saxlancları da ortalıqdadı, ayaq altındadı olar? Yox bala, belə arvad ola bilməzsən. Saxlancların olsun, evində örtüyün olsun, onu özündən başqa kimsə bilməsin.

İki aydır sənə xəbərin yox ki, bir ev qiymətində olan zinətin itib. Bu axırını səhvən olsun.

Gəlin tənqiddən başını aşağı saldı, əmioğlu gözümlə qayıb tənəli gülümsəyirdi, mənimsə sevincimin həddi-hüdudu yox idi, axı böyük bir yük altından çıxmışdım. Günlərdir çəkdiyim əzabın müqayisəsi yox idi.

Məktəbli ikən eşitdiyim o ibrət dərsləri bugünkü dərk edəcək səviyyədə olmasam da illər sonra yaddaşımı vəzəqlədikcə necə ağıllı, danəndə məsləhət olduğunu dərk etdim.

Bizim böyüklərin təcrübələrinə arxalanası o qədər belə ibrətamiz əhvalatlar var ki.

Esmira ƏLƏKBƏRLİ

Marneuli rayonu Qaçaqan 2 saylı ictimai məktəbin kimya-biologiya müəllimi



BEYNƏLXALQ PARIS İQLİM SAZIŞININ DÜNYA İQTİSADİYYATINA TƏSİRİ

fah səviyyəsinin yüksəlməsi deməkdir.

Ancaq bütün bu müsbət dəyişikliklərə baxmayaraq insanların iqtisadi fəaliyyətlərinin artması qlobal səviyyədə ətraf mühitin çirklilik səviyyəsini və tullantıların miqdarını kəskin artırmışdır. Plastik kütləli maddələr və karbon dioksid bu tullantılar arasında ən çox zərərliyəndən hesab olunur. Xüsusilə Yer in hava qatında yığılaraq istixana effekti yaradan karbon dioksid birləşməsinin həm atmosfer, həm də canlılar təbəqəsinə mənfi təsir etməsi dünya ölkələrini son 20 il ərzində bu barədə ciddi addımlar atmağa sövq elədi.

Belə ki, 2018-ci ildə tullantıların təsirlərini müəyyən etmək və azaltmaq üçün 40 ölkədən alimlərin birlikdə apardıqları araşdırmalar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, XXI əsrin ikinci yarısına kimi karbon dioksidin atmosferdəki miqdarı hazırkı səviyyəsini aşacağı təqdirdə dünyada ortalama istilik temperaturu +2° C dərəcə artacağı güman edilir. Araşdırmaların nəticələrinə əsasən, vəziyyət o qədər gərgindir ki, hazırda dünyadakı karbon dioksid istehsal edib atmosferə bu-

raxan bütün zavod, fabrik, avtomobilləri dayandırsaq belə ortalama olaraq dünya istiliyinin +1,5° C dərəcə artmasının qarşısını ala bilməyəcəyik.

Hər il təşkil onunan BMT-nin İqlim Dəyişmələri haqqında Çərçivə Konvensiyası bu məsələnin həllini 2015-ci ildə Parisdə keçirilən toplantısında 196 tərəfdaş ölkəylə Paris İqlim Sazişinin əsasını qoyurlar. Saziş əsasən, hər bir tərəf karbon emissiyasını azaltmaq məqsədi ilə ətraf mühitə daha az ziyan vuran alternativ enerji və yanacaq mənbələrindən istifadə etməyi, mövcud karbon səviyyəsini saxlamağı, sənaye tullantıları ilə bağlı qaydalarda islahatlar etməyi öz öhdəliklərinə götürürlər.

Təəssüf ki, tərəfdaş ölkələrin təxminən 90 %-nin imzaladığı bu saziş hələ də tam tətbiq edilməmişdir. Son statistikalara görə, tərəfdaş ölkələr arasında ən çox karbon dioksid tullantısı istehsal edən Çin (29,18 %) və ABŞ (14,02 %) arasında davam edən ticarət qarşıdurması ABŞ-ın sözügedən müqavilədən ayrılmasına, daha sonra isə digər ölkələrin də öz iqtisadiyyatlarını qurban etmək

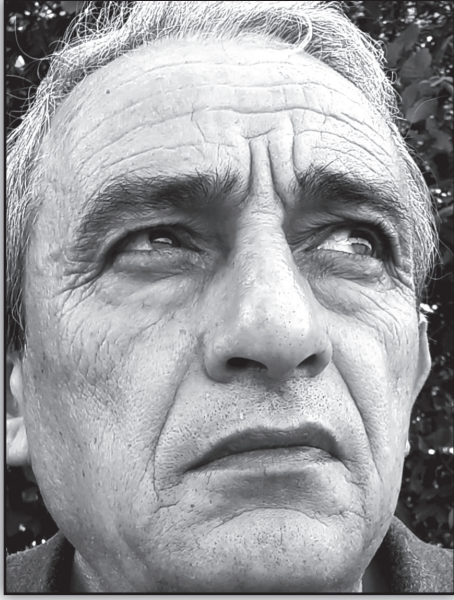
istəmələrinə gətirib çıxardı.

Bütün bu hallara baxmayaraq, dünyada gözlənilmədən COVID-19 pandemiyasının yayılması, əksər ölkələrdə məhdudiyatların, xüsusi karantin rejimi və qaydalarının tətbiq edilməsi müəyyən dərəcədə Yer in hava və canlılar yaşayan təbəqəsində tullantıların azalmasına səbəb oldu. Pandemiya səbəbindən 2020-ci ildə dünya iqtisadiyyatının həcmi 10 %-ə yaxın kiçilməsinə rəğmən BMT-nin son hesabatlarında Yer səthinin ortalama istilik temperaturunun +1,5° C dərəcədə saxlanılmasının yenə də mümkünliyünü qeyd etmişdir. Bu müsbət dəyişikliklərdən sonra, 2021-ci ildə ABŞ tərəfi də yenidən Paris Sazişinə qayıdacağını və müqavilənin təsdiqlənəcəyini bildirmişdir.

Qeyd edək ki, Paris Müqaviləsinin tam qüvvədə olacağı halda, 2050-ci ilə qədər havaya emissiya olunan karbon miqdarının sifirə yaxın rəqəmlərə enəcəyi gözlənilir.

Səlahəddin PİRİYEV

Tbilisi Dövlət Universitetinin İqtisadiyyat və Biznes fakültəsinin tələbəsi



(əvvəli ötən sayda)

Avropalıların, bizim misalımızda isə hollandların, necə yaşadıklarını, nəylə nəfəs aldıklarını, nələrə dəyər verdiklərini anlamaq üçün yüzlərlə baxış bucağı arasından seçdiyim bu mövzu bilirəm ki, kimlərsə dodaq büzməsinə, üz-gözüni turşutmasına nədən olacaq. Bunları bilsəm də, buradan yola çıxmağı daha məqsəduyğun sayıram və düşünürəm ki, bunu anlayışla qarşılayanlar daha çox olacaq.

Avropa cəmiyyətinin, bir az da daşıqlaşdırsək, hollandların heyvanlara sevgiləri, bunun müxtəlif təzahürləri bizim heyratımızə, təccübümüzə səbəb olur. Az qala onların bu heyvan sevgiləri bizim nəzərimizdə aşırı maniya, psixoloji pozğunluq kimi görünə bilər. Avropalının itə, pişiyə və digər heyvanlara sevgisi sərhəd tanımır, yəni qədərini müyyənləşdirə bilməyəcəyimiz sonsuz sevgidir. İtin, pişiyin holland ailəsinin ayrılmaz bir parçası olduğunu söyləmədən keçmək istəmirəm. Ailəyə alınan bir heyvan artıq özünü həmin ailənin ayrılmaz, tamhüquqlu bir üzvü kimi hissə edər və həmin andan öz xoşbəxtliyinə qovuşur.

Mənəm bu bənzətməmin ifrata varma, şişirtmə kimi anlaşılmaması üçün bütün yazı boyu bunu əsaslandırmağa çalışacam. Üstəgəl mən məmləkətimdə itlərin kütləvi şəkildə güllələndiyini, sıyırtmaya salınaraq boğulduğunu, gözü açılmamış küçüklərin diri-diri torpağa gömüldüyünü, qəsdən məşinlərin təkərləri altında məhv edildiyini, boğuşdurulmaq üçün quyruğunun, qulağının kəsildiyini, bir tikə yemək üçün daşlandıqını, insan əlinin vurduğu zərbələrdən doğan it zingiltilərini gözlərilə görmüş, şahidlik etmiş, qulaqları ilə eşitmiş biri kimi danışırım. Bunu da nəzərə alacağımıza şübhə etmirəm.

Mən Niderlanda ayaq basdığım ilk günlərin təəssüratına, müşahidələrimə söykənərək, buradan "İtləri də insanları qədər xoşbəxt ölkə" adlı silsilə yazılar yazmağı düşünürdüm və bu fürsəti gec də olsa dəyərləndirirəm. Və qayıdıram Avropa köpəklərinin xoşbəxtliyini əsaslandırmağa. Bizim köpəklərdən fərqli olaraq, buraların köpəklərinin qulağının, quyruğunun kəsilməyindən zərrə qədər də narahatlıqları yox, boğuşdurularaq şikəst olmaq, həlak olmaq əndişələri də yox. Axanı var, baxanı var, nədən qorxsun ki? Hər cür qayğı ilə əhatə olunub, bəslənən köpək xoşbəxtlərin xoşbəxti deyilmi? Xəstələndikdə dava-dərmanı yanında, həkimini başının üstündə, peyvəndi yerli-yerində. Günün müəyyən hissəsini gəzintidə keçirən itin həyatı qibtə doğurmaya bilirmi? Nə itin qorxmasına, nə də itdən quduzluğa yoluxacağını düşinən insanın həyəcanlanmasına görə yox.

Niderlandda yiyəsiz küçə itlərinə rast gəlmək mümkün deyil. Nədən ki, hər bir itin sahibi var. Yiyəsiz itlərə isə bələdiyyə sahib çıxır, sahibsiz itlərə yeni ailə tapılana qədər isə

NİDERLAND – PƏRDƏ ARXASINDAKI GERÇƏKLƏR TƏBİƏTİN VƏ TARİXİN HARMONİYASI 5. XOŞBƏXTLİYİNƏ QOVUŞMUŞ İTLƏRİN NAĞILI

onlar xüsusi heyvan sığınacağına yaşamaq olurlar və qısa müddət ərzində onlara yiyə duracaq adamlar tapılır. Yeni sahibi iti təhvil aldıqdan, yəni ona sahibləndikdən sonra dövlətə vergi də ödəməlidir. Yiyə tapılmış heyvanın sənədləri qaydasında olmalıdır. Yaş kağızı, veterinarın, buna da it həkimini deyək ki, mövzumla həmahəng olsun, kağız-kuğuzu və mənim bilmədiyim başqa nələrə yerli-yerində oldumu itə bəzən də, itin də işi düzəldir və it görmədiyi günə düşür, it itlikdən çıxıb, ailənin oğlu-qızı statusuna yiyələnir desək daha doğru olar. Hər ay dövlətə rüsumu ödənilən, bişi-düşü, çişə-mişə xüsusi zövqlə yapılan itə necə xoşbəxt deməyəsən, axı? Söyülməyin, döyülməyin nə olduğunu bilməyən, daşlanmayan, dışlanmayan itə xoşbəxt deməmək olarmı? Sahibi ilə eyni məkanı, eyni mənzili paylaşan it niyə bəxtəvar olmamalıdır? Gəzintiyə xüsusi arabacıqlarda, avtomobillərdə çıxarılan köpək elə xoşbəxtdir ki, var. Bunun başqa adı yoxdur. Zibil qutularında qida axtarmaq, soyuqdan donmaq, istidən ləhləmək kimi qayğılardan uzaq olan itin yaşayışı bəxtəvərlikdən özgə bir şey olmaya görə ki? Ancaq bu abzasımızın bir "əmma"sı var ki, mən onu bir sonrakı abzasa keçirməyi düşünürəm.

İşarə etdiyim "əmma"ni anlamaq üçün, onun necə dəhşətli bir mənzərə yaratdığı bütün gerçəkliyi ilə dərk etmək üçün mən rəqəmləri danışdığım düşündürəm. Bu rəqəmlərin təxmini olduğunu da nəzərə alacağımıza şübhə etmirəm. Dünyada 600 milyondan çox it olduğunu söyləyirlər. Bunun da cəmi 223 milyonun sahibi var, 480 milyonu isə küçə iti sayılır, yiyəsi yoxdur. Avropada 82 milyon köpək, 74 milyon pişik yaşadığı təxmin edilir. Dəqiq statistika yoxdur. Vur-tut beş ölkədə küçə itlərinin öldürülməsi yasaqdır. Almaniya, İtaliya, Yunanıstan, Hindistan və Tayvan. Hindistanda it qatlinə beş il həbs cəzası verilir. Dünyanın digər ölkələrində isə sahibsiz it və pişiklərlə fərqli davranırlar. Heyvan sığınacaqlarına yerləşdirilən itin və ya pişiyin qarşısında iki yol görünür: ya xoşbəxtlik, ya da ölüm. Heyvanı saxlamaq üçün yiyə tapılırsa, o, xoşbəxtliyinə qovuşur, ömrünün qalan hissəsini təmin olunmuş bir ortamda davam etdirir. İtə və ya pişiyə yiyə duran tapılmadıqda onun nəsihi ölməkdir. Heyvan sığınacağına müvəqqəti yerləşdirilən bu binəvalar ölkədən asılı olaraq bir həftə, 15 gün, 1 ay, ən çoxu 2 ay yaşaya bilirlər. Bundan sonra onlar müxtəlif yontmələrlə – zəhərlənərək, yandırılaraq, güllələnərək kütləvi şəkildə qətl edirlər. İlk növbədə xəstə, şikəst, yaşlı heyvanlar çıxış edirlər. ABŞ-da hər il 3-4 milyon küçə itin öldürüldüyü məlumdur. Fransada da belədir, Rusiyada da, Belçikada da. Ukraynada Avro 2012 oyunları ərəfəsində, Rusiyada 2014-cü il Soçi qış olimpiadası öncəsi on minlərlə küçə itlərinin və pişiklərinin qətl edildiyi acı gerçəklik ortadadır. Sadəcə onlara yiyə çıxan olmadığına, müvəqqəti sığınacaqlarda onları saxlamaq dövlətə ağır yük olduğuna görə ölümə məhkumdurlar. Bu heyvanlar nə ətinə, nə də dərisinə görə öldürülmürlər. Düzdür, bəli ölkələrdə it atından qida kimi istifadə olunur. Bəzi regionlarda onun dərisindən geyim hazırladığı da faktır.

Bu heyvanların artımının qarşısının alınmasında fərqli bir yontmədən də istifadə olunur, onların artımı nəzarətdə saxlanılır. Həkim müdaxiləsi ilə bu heyvanların artımının qarşısı

alınır. Qısırlaşdırma yolu ilə. Bəzən baytarın məsləhəti ilə, bu heyvanların sağlamlığına təhlükə hesab yarada biləcəyi nəzərə alınaraq onların hamiləliyi əngəllənir. Qısırlaşdırma baha başa gələn yontmə olduğundan heyvan sığınacaqlarında onun tətbiqindən imtina edilir və çıxış yolu kimi həmin heyvanların öldürülməsi daha məqsəduyğun sayılır.

Bələdiyyələrə məxsus heyvan sığınacaqlarından savayı şəxsi, müxtəlif heyvansevər cəmiyyətlərə məxsus olan bərinəqlər də var. Burada saxlanılan heyvanlar daha xoşbəxtlirlər. Onların adətən öldürülmək qorxuları olmur. Bu sığınacaqların işçiləri həmin heyvanlara yiyə tapmaq üçün dərindən-qabıqdan çıxırlar. KİV-də apardıqları təbliğat vasitəsilə, mətbuatda verdikləri elanlarla bu heyvanlara sahiblənmək adamları arayırlar və çox zaman da istəklərinə nail olurlar.

Köpək və pişiklərin qocaldıqda, xəstələndikdə sahibləri tərəfindən küçəyə atılması, bu heyvanlara qarşı şiddət tətbiq olunması qanunla qadağandır. Bunları edənləri böyük pul cəriməsinə, hətta üç ilə qədər həbs cəzasına qon-aq etdiklərini, ehtiyac olub-olmasa da, elə-bələ yazıram.

İtlərin gəzdirilməsi üçün müəyyən olunmuş yerlərdə bir-iki saat sahibi ilə əylənən köpək həm də tualetini yapır, sahibi də onun, türklər demiş, "dışkı"sını ədəb-ərkanla xüsusi torbaya qoyaraq, məhz bunun üçün nəzərdə tutulmuş, üzərində köpək rəsmi həkk edilmiş qutuya atır. Bəs necə olmalıdır? İt saxlamaq keçmirdimi könlümdən? Buyur, indi onun hər cəfasına da döz. Başqa çərə də yox, etməzsən küçəyə bir yağlı cəza yapışdırırlar, ağılı başına gələr və bir də cürət edib bunu təkrarlamazsan. Nədən ki, ödədiyin cərimə hər dəfə gözlərin qarşısında canlanıb, səni xəbərdar edəcək. Öz aramızdır, elə deyəsən, bizim "it qulaq kəsəndən qorxar" məsələmiz, əsil bu məqam üçün səsləndirilib.

Avropada itlə dostluq edənlər bizdən fərqli olaraq əllərinə çomaq götürmürlər. Ona görə də, sevgi və qayğı ilə bəslənib, əhatə olunan it buna nifrətlə, hirsə yox, elə sevgi ilə də qarşılıq verir. Qulağı kəsilmək təhlükəsindən uzaq olan it sahibindən qorxmağı ağılından belə keçirir. Biz tərəflərdə itin qulaq kəsəndən qorxdığını bilməmiş deyilik. Əksinə, it sahibinə güvənir, hər hərəkəti ilə ona bağlı olduğunu sübut etməyə çalışır. Şəhərlərdə minlərlə itin sakin olmasına rəğmən it hürüşlərinin nadir olması, it zingiltilərini sə heç eşidilməməsi maraqlıdır. Burada itlərin hürüşü hirsindən-hikkəsindən deyil, sahibinə sevgisindən deməyimi də başqa yerə yozmayım. İt kəfindən, bəlkə də it olduğunu unutmamaqdan dolayı bir-iki ağız hürür, həm özünün eyni açılır, həm də yiyəsinin üzünə təbəssüm qondurur. Bəs nə bilmişiniz? Təlimçidən dərs almaq üçün əziyyəti çəkilməmiş, bərbərində tükü-mükü qaydaya saldırılmış, insanlarla birgə yaşayışa alışdırılmış köpəyin bu cür mədəni davranması normal deyilmi? İt itliyi ilə bunu anlayaraq, qabiliyyətinə görə dəyərləndirə bilər.

Bunu Avropada inkişaf etmiş it tərərufatı da təsdiqləyir. Minlərlə insanın çörəyinin bu tərərufatdan çıxdığı da məlum. İndi mən bir-bir deyim, siz də təsdiqləyin. İtlərin gəzdirilməsi üçün xüsusi arabaların, xüsusi geyimlərin, burunluqların, xaltaların, gecə gəzintiləri üçün xüsusi işıq siqnallarının, evciklərin istehsalı ilə,

itlər üçün dürlü-dürlü qidaların hazırlanması ilə məşğul olan çoxsaylı müəssisələrin varlığı dediklərimin təsdiqinə kifayət etsə də, mən bir-iki örnək də vermək niyyətindəyəm. Saysız-hesabsız təlimçilərin – kinoloqların, yüzlərlə it baytarının, sayı bilinməyən it bərbərinin, it verilişi hazırlayan və tamaşaçılara təqdim edən televiziya işçilərinin çörəyi də itdən çıxır. Təkcə ABŞ-da it və pişiklər üçün qida və digər məhsulların istehsalı ilə məşğul olan şirkətlərin illik ticarəti 110 milyard dollar təşkil edir.

Deyərim mövzunu ələ almışkən, kiçik tarixi bir ekskurs da edək. Əski dövnlərdə Qədim Misirdə, Mesopotamiyada, türk tayfa birliklərində, habelə zərdüştlüyə tapınanlarda köpəyə sayğı bəslənilmiş, ona qutsal, düşərli, uğurlu bir heyvan kimi baxılmışdır. Bu gün bəzi bölgələrimizdə köpək kultunun izlərinə rast gəlməmiş mükündür. Türk xalqları arasında köpək xüsusi sayğıya malik olmuş, ona qutlu münasibət bəslənmiş, köpək adı daşıyan şəxslər də olmuşdur. Hətta Qədim Misir əhalisi it ölərkən ona yas saxlamış, onu xüsusi təmtəraq-la, xüsusi mərasimlə dəfn etmiş, məzarı üstündə məqbərə ucaldaraq, həmin yeri tapınağa çevirmişdir. Fikrimizi təsdiqləyən məlumatları müxtəlif qaynaqlarda, o sıradan da Herodotun "Tarix"ində, Oljas Süleymanovun "Az i ya"sında tapa bilərsiniz.

İnsanın ilk əhliləşdirdiyi heyvanın it olduğunu tarix kitablarından bilirik. Bu bilgimizə bir qədər də fərqli yöndən baxaq. İtin əhliləşdirilməsində insandan çox bu heyvanın özünün mühüm rol oynadığını düşünək. Düşünək ki, bu it dediyimiz heyvan öz hərəkətlərilə insana onu əhliləşdirməli olduğunu xatırlatmışdır. Bu heyvan hər yerdə insanı tapıb emiş, hər hərəkəti ilə əski insana "mən səndən ayrı yaşaya bilmərəm, sən də məndən, ikimiz birlikdə güclüyük" mesajı vermiş, insana sığınmış, onunla birgə yaşayışa nail olmuş və insanın köməkçisinə, dostuna çevrilmişdir. Bir az da fərqli olsun deyə, itin əhliləşməsi prosesini bu cür təsvir etməyinizi istədim. İnanıb-inanmaq işini isə sizin öz ixtiyarınıza buraxıram.

...Erkəyinə "oğlum", dişisinə "qızım" deyilib əzizlənən, tumarlanan, öpülən, hə, hə, səhv eşitmədiyiniz, məhz öpülən bir iti xoşbəxt adlandırdığımı, ümidvaram ki, qəribliyi salmayacaqsınız...

...Avropada itlərin qibtə olunması həyat səviyyəsi hər gün aclıq və xəstəliklərlə üz-üzə qalan bir milyardan çox insanın həyat səviyyəsindən qat-qat yüksək və daha təhlükəsizdir...

...Öz əcəli ilə ölmüş ev heyvanlarının xüsusi üsullarla dəfn edildiyi barədə də xeyli məlumatlar var. Mən onlardan birini deməklə mövzunu toparlamaq istəyirəm. Ölmüş heyvanları bəzən xüsusi heyvan məzarlığında dəfn edir, onun qəbrinin üzərinə daş, xatirə lövhəsi də qoyulur, daşda heyvanın rəsmi həkk edilir, onun adı, yaşı və s. barədə məlumat da verilir. Bu da xoşbəxtliyinə qovuşmuş itin sonu...

Qısa kəssəm, Avropada itlər bizim itlər kimi it günü yaşamırlar, it günü çəkmirlər. Rəhmətlik Seyid Əzim Şirvaninin "Köpəyə ehsan" şeirindən "it demə, o, daxi bizim birimiz" misrasını kontekstdən çıxarıb avropalıya şamil etsək, mənə, yerində səslənər.

(davamı gələn sayda)
Afif MUXTAROĞLU
Niderland

İOSİF QRIŞAŞVİLİNİN "QƏDİM TİFLİSİN ƏDƏBİ BOHEMASI" ƏSƏRİNDƏN BİR PARÇA HAZİRA

(əvvəli ötən sayda)

Teatra aşığıların dəvəti barəsində Hazira öz avtobiografiyasında sonralar yazır: "Hələ indi teatrın işi nədir ki, onda nə ola idi (1880-ci il nəzərdə tutulur). Lakin əgər desək ki, aşağı təbəqənin camaatı teatra mənim mahnılarına görə gedirdi, həddi aşmaq olmazdı. Bir sözlə, teatrı teatrın nə olduğunu bilməyən bu cür camaatla doldururdum. Eyni zamanda mənim yetmiş beş şeyirdim: gürcü, erməni, tatar (*azərbaycanlı nəzərdə tutulur - M.M.*) var idi. Müxtəlif sakinlər: quriyalı, duşetli, kisti, kürd və sair. Hamısı gürcü dilini sırf olaraq bilirdi. Onları səmərəli və oyadıçı şeirlər ilə təchiz etdim, bütün Gürcüstana və Qafqazın bütün guşələrinə səpələdim" (Bax: "Canavarlaşmış quzu", 1902-ci il, səh. 25).

Haziranın özünün mənalı şeirləri ilə xalqın özünüdərk etmə işində böyük xidməti vardır. Kim sayar onun şirin mahnıları sayəsində nə qədər oxumağa aqgözlüklə girişənləri. Sonra Hazira necə də təhsilə-maarifə vurğun idi. Özünün təhsili az olsa da, başqasını hər halda həvələndirirdi:

"Ah, mexrenin (*böyük kotana qoşulmuş öküzü idarə edən şəxs, cütcü - M.M.*) arabada "İberiya"ni oxuduğunu görədim".

Haziranın şirin və kəskin mahnıları köhnə şərab kimi dinləyicini gizlicə ələ keçirirdi. Hər xanada "Ağlayıram ki, ağlayıram"la bitdiyi onun bir şeirini unuda bilmərəm.

Hazira bu gözəl şeiri oxuyanda hiss edirdin ki, bu mahnı deyildi, həyatın haqsızlığı üzündən əmələ gələn təbil idi, ağı deyib ağlamaq idi, dəhşət idi:

"Hamı məni qorxaq hesab edir, halbuki, qəhrəmanam;

Bu böhtana dözə bilmirəm, ağlayıram ki, ağlayıram;

İçimdən həyacanlıyam, bir ov olaraq, Cavabı erk edə bilmirəm, ağlayıram ki, ağlayıram.

Axmaq və səfeh məni ağıllı adlandırırlar, Çoxları da razılıq əlaməti olaraq onlara züyy tuturlar;

Bu dərd məni narahat edir, bu bəla məni öldürür, Düşünürəm və dəli oluram, ağlayıram ki, ağlayıram.

Nədən ötrü düzlüyün tərəfdarısan deyirlər, Onda əzab çək və boğul, deyirlər; Bizdə kişi tapmaq çətin, çətin, Bunun üçün dərd çəkirəm, ağlayıram ki, ağlayıram.

Kimə gül verdim, verdi mənə tikan, Düşmən mənə qılınc çaldı, qardaşım bıçaq soxdu, Yaram məni narahat edir, uca səslə bağırıram, Heç kimi başa sala bilmirəm, ağlayıram ki, ağlayıram.

Kimə mən neylədim, görəsən, Allah, Nədən ürəkdən yazım, nə edim, Ümid verən də, dilini dəyişdi, Təsəllisiz qaldım, ağlayıram ki, ağlayıram!" (Bax: *Çərənçi Haziranın seçilmiş mahnıları, 1903-cü il, səh. 4.*)

Orada, bədxah otların yolunması üçün insanın əlinin taqətdən düşdüyü yerdə Hazira özünün şeirlərinin yangını ilə bu xəstəliyə düşər olmuş yerləri məhv edir-

di.

"Çərənçiyəm və çərənçi də deyirlər, ona görə ki, erk edirəm, boşboğazlıq edirəm, Bizim camaatın karlığını və lallığını daim qınayıram."

Hazira çox hallarda Ezop dilindən istifadə edirdi və bu "çərənçilik"lə camaata öz qüsür və əskikliyi gətirməyə cəhd göstərirdi. Budur, onun başlığı "Eşşək" olan alleqorik şeirlərindən biri:

"Bütün heyvanlar güclüdür, sən taqətsizsən, ey eşşək,

Keyfiyyətə də aşağıda durursan, zövqverici deyilsən, ey eşşək,

Atın xeyirxahlığı səni incitmir, paxıl deyilsən, ey eşşək,

İstərsə də əzab versinlər, incitsinlər, qədərbilməz deyilsən, ey eşşək.

Təvazökarsan, ürəyi yumşaq, yazıq və zavallısan, Hər bir çətinliyə dözürsən, istər günün qara gəlsə də,

Bu gün və ya sabah, dalınca nə düşübsən, əgər sənənin dərin canavarındırsa,

Yalnız sənə saman və arpa versinlər, qulluqda duracaqsan, ey eşşək!

Aləm dəyişdi, sən hələ yenə də eşşəksən, Sahibin üçün xeyirsiz, aləm üçün böyük bəlasan, Sənənin anırtını eşidən düşünər ki, div-qəhrəman-sən,

Səsindən hər halda utanmırlar? Anırtından utansınlar, ay eşşək!

Niyə utanmırlar, aləm eşşəyin üstünə gülür, Sən işləyirsən, at yeyir, həm də ağız-burnunu qırırlar,

Palanını dəyiş, xasiyyətini dəyişmək sənə layiq olmadı,

Eşitdin sənə nə dedim, qulağın təmizlə, ay eşşək!

Ölsən, heç kimin sənə kömək uzadası əli yoxdur, Sən özün özünə çarə qıl, başqasından əlac gözləmə,

Heç kimə sən inanma, zəhərləyənlər ilan kimi, Yalandan ümid verir, əmin edirəm səni, səni aldadır yol azdıran, ay eşşək!

Eh, nə söyləyirəm, nə çərənçiləyirəm, mənim beynim ağılım əzir,

Çoxu məni təhqir edir və söyür, çoxu da mənə qarşı itiləyir bıçağını,

Hamı öz işini bilir, elə əkir və elə səpir, Hazir, sən özün üçün ol, əgər loxma çörəyin varsa, ay eşşək!

Sizi məlumatlandırmaq istəyirəm ki, bu halal heyvan barədə bəzən böyük şairlər də yazdığı sevir, lakin eşşəyin adını belə xoştəmlə, belə bacarıqla heç kim xatırlamayıb!

Haziranın şeirində İlyanın "döyülmüş möhkəmlilik" və Akakinin "toxuma yürüşü" yoxdur. O, analogiya üçün yaşllaşmış çölü bir qələm çəkməklə belə yaradan Vaja kimi təbiətə də müraciət etmir:

"Meh çeynəyirdi katibi (Katib - bahalı xəzdən, atlas və məxmərdən tikilmiş bahalı geyim - M.M.)

Büllur-emal dişlərilə".

Lakin Haziranın şeirlərində sətrin nəsə özünəməxsus istiliyi, səmimiliyi, cürətliliyi vardır:

"Ümidimi puç etdin, öldü ürəyim,

Yada saldım, xoşbəxt keçmiş...

Bu ölü ürəyin dərinliyindən çıxan

Ah-vayım dirəyə çevrildi, səmaya söykəndi!"

Bu poetik hiperbola güclüdür və həddindən artıq orjinaldır. Burada ah-vaya və qəm-qüssəyə işgəncənin yüksək təsviri verilir. Ümumiyyətlə, şəhər poeziyası təbəssümün göz yaşı ilə naxışlanmış ah-vayın və qəm-qüssənin bütöv boxcasıdır:

"Vah! nə pis dövrəyə düşür oldum, zamanə xarab olub,

İnsan öz qanacağından daha istifadə edə bilmir,

Yaxşı bilin, qardaşlar, dövrən bu cürdür:

Kasıbı hamı qınayır, varlı haqlıdır.

Halal, doğru insan çox çətin tapılır, Öğru və qan düşmənləri çox hallarda saysız-hesabsızdır,

Kimi azca incitsən, başına bəla olar;

O kəslər xoşbəxtdir, hazırda ölüdürlər.

Bu dünyada biləyində gücü olan yaşayır, Halsız, pulsuz, bunlar yazıqlanasıdır, Hamı başına vuracaq, istər doğru olasan da; Günah dəryaya çevrilib, mərhəmət isə bir damladır" (Bax: "Çərənçi Haziranın şeirləri", 1914-cü il, səh. 17)

Hazira çox populyardır. Xeyir və şər işi önsüz təsəvvür olunmaz idi. Əgər Hazira hansısa süfrədən əskik olardısa, onun havası ifa olunurdu (Haziranın sağ əli xalq nəğməkarı Qiqo (1920-ci il dekabrın 25-də vəfat edib) idi. O, halbuki məşhur Əbdülbağinin şeyirdi idi. Lakin Haziranın təlqini ilə Qiqo bizim klassiklərin şeirlərini sevdi və eybəcərləşdirmədən gürcü şifahi xalq ədəbiyyatının gözəl havalarını yayırdı (Bax: "Mərhum barədə bizim yazımız", "Saxalxo sakme" ("Xalq işi"), 1920-ci il, 31 dekabr). Qeyd etmək lazımdır ki, 16 düdük ilə dəfni ilk dəfə Hazira Qiqonun dəfnində qaydaya saldı).

Demək lazımdır ki, Hazira öz incəsənətini peşəsinə çevirmədi. Doğrudur, o, hər cür şənlik-məclislərdə oxuyurdu. Doğrudur, bu kirayələnmiş mahnı onun üçün həyatın bir növ mənbəyi də idi. Lakin Hazira özünü həmişə ləyaqətlə aparıb:

"Cəsərlə, vüqarla özümü dartıram".

O özünün poetik təbiətini pula xırdalamayırdı:

Elə hal olmuşdur ki, sərxoş qonaqlar arasında Hazira oxumayıb. Böyük ziyafətin variasiyasını qavalın səs tembrində saxlayırdı. Hazira qonaqların həddindən artıq şərab içdiyini hiss etdikdə "Mən indi burada artıq deyib qavalı götürərdi və aradan çıxardı:

"Sevmirəm, yox, sevmirəm,

İkiüzlü, hiyləgər insanı.

Mən onun çörəyini heç yemərəm,

Lap elə acından ölsəm də.

Hay vermərəm ona ürəkdən,

Yatan oyanmasın deyər,

Heç onun körpüsündən də keçməyəm,

Lap elə çay məni boğsa da" (Bax: "Çərənçi Haziranın şeirləri", 1914-cü il, səh. 17).

(davamı gələn sayda)

Gürcü dilindən tərcümə edən:

Mirzə MƏMMƏDOĞLU

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur. // 15 NOYABR 2021-Cİ İL №021 (144)

“BEEZ” UŞAQ TEATRINDA VAJA PŞAVELANIN “MEŞƏ KOMEDİYASI” PYESİNİN PREMYERASI BAŞ TUTUB



Noyabrın 2-si Qardabanidə fəaliyyət göstərən “BEEZ” Uşaq Teatrında tanınmış gürcü klassiki Vaja Pşavelanın uşaqlar üçün yazdığı “Meşə komediyası” pyesi əsasında hazırlanmış tamaşanın premyerası baş tutub.

Teatrın balaca aktyorları – Zehra Akif, Nuray Əhmədova, Seymur Muradov, Amil Həsənov, Rabia Əhmədova, Nuri Qurbanov, Əzəm Əfəndiyeva, İslam Akif, Necati Əliyev, Milana Əliyeva, Onur Muradov, Samir Əzizov, Məryəm Əliyeva öz məharətli çıxışları ilə tamaşaçıları təəcübləndiriblər.

Tamaşanın rejissoru “BEEZ” Uşaq Teatrının bədii rəhbəri Binəli İslamoğlu, rəssamı AzMus, geyim üzrə rəssamı isə Mahnur Enverdir.

Pandemiya şərtlərinə görə tamaşaya məhdud sayda insan dəvət edilib. Qonaqlar arasında Gürcüstanın Mədəniyyət, İdman və Gənclər Nazirliyinin nü-

mayəndələri, Qardabani bələdiyyəsinin meri, onun müavini, Azərbaycanın Gürcüstandakı səfirliyinin nümayəndəsi, QHT nümayəndələri də olublar.

Teatrın bədii rəhbəri Binəli İslamoğlu “Yeni Yol”a bildirib ki, azyaşlı uşaqlarla işləmək çətin olsa da balaca aktyorlar öz rollarının öhdəsindən məharətlə gəliblər, tamaşaya maraq artıb və bölgələrə ediləcək qastrollarla balaca aktyorların istedadını daha çox tamaşaçı görə biləcək. O, həmçinin gələcəkdə “Meşə komediyası” pyesini orijinalda – gürcü dilində də hazırlamağı planlaşdırdığını deyib.

Qeyd edək ki, tamaşa Gürcüstanın Mədəniyyət, İdman və Gənclər Nazirliyinin 2021-ci ildə elan etdiyi “Uşaqlar və yeniyetmələrin özəl yaradıcılıq studiyalarına dəstək” müsabiqəsində “BEEZ” Uşaq Teatrının qalib gəldiyi “Səhnədən inteqrasiya” adlı layihəsi əsasında Gürcüstanın Mədəniyyət, İdman və Gənclər Nazirliyinin dəstəyi ilə hazırlanıb və layihəyə əsasən, tamaşa Rustavi, Marneuli və Bolnisi bələdiyyələrində də nümayiş etdiriləcək. Həmçinin Vaja Pşavelanın “Meşə komediyası” pyesi Gürcü və Azərbaycan dillərində kitab şəklində nəşr ediləcək.

“BEEZ” Uşaq Teatrı Gürcüstanda azərbaycandilli ilk müstəqil uşaq teatridir. Qardabanidə fəaliyyət göstərən teatrın məqsədi uşaq və yeniyetmələrdə teatra, musiqiyə, rəssamlığa və incəsənətin digər növlərinə maraq oyatmaq, kadr yetişdirmək, Gürcü və Azərbaycan mədəniyyətlərini populyarlaşdırmaq və mədəni inteqrasiyaya dəstək göstərməkdir.

18 YAŞDAN YUXARI ŞƏXSLƏR DƏ VAKSİNİN ÜÇÜNCÜ DOZASINI VURDURA BİLƏCƏKLƏR

Noyabrın 10-dan etibarən yaşı 18-dən yuxarı olan istənilən şəxs koronavirus əleyhinə peyvəndin üçüncü dozasını vurdura biləcək. Bu barədə ölkənin səhiyyə nazirinin müavini Tamar Qabunia məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, “buster” dozadan istənilən vaksini vurduqdan sonra istənilən vaxtda üçüncü doza ediləcək.

Qeyd edək ki, Gürcüstanda gücləndirici vaksinin dozasının tətbiqi bu ilin oktyabrın 7-də təsdiqlənib. Qüvvədə olan qərara əsasən, üçüncü doza yaşı 50-dən yuxarı olan, yüksək riskli peşələrdə çalışan və xroniki xəstəliklərdən əziyyət çəkən şəxslər üçün nəzərdə tutulub.



TBİLİSİDƏ “CƏNNƏTDƏN GƏLƏN MƏKTUB” TAMAŞASININ PREMYERASI OLUB

Tbilisidə fəaliyyət göstərən Era Teatrı Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsində əldə etdiyi Zəfərin ildönümü münasibətilə “Cənnətdən gələn məktub” adlı tamaşa nümayiş etdirib. Tamaşanın premyerası noyabrın 9-u Akaki Xorava adına Aktyorlar Evinə baş tutub.



Tamaşanın quruluşçu rejissoru və pyesin müəllifi Era Teatrının bədii rəhbəri Anar Rafiqoğludur. Tamaşada Birinci Qarabağ müharibəsində şəhid olmuş qəhrəman ata rolunu “BEEZ” Uşaq Teatrının bədii rəhbəri, rejissor və aktyor Binəli İslamoğlu və İkinci Qarabağ müharibəsində şəhidlik zirvəsinə ucalan oğul rolunu aktyor Elnur Vəlizadə ifa ediblər.

“Cənnətdən gələn məktub” tamaşasının əsas süjet xəttini vətənpərvərlik və şəhidlik təşkil edir. Tamaşa şəhid olmuş ata ilə oğulun dialoqu, gənc atanın kiçik qızına ünvanladığı məktub üzərində qurulub.

“Tamaşa Azərbaycanın Zəfər Gününə həsr olunsada, tamaşada cüzi dəyişikliklər edərək hər dildə, hər ölkədə nümayiş etmək olar. Bu səbəblə dəstək və təklif olacağı təqdirdə Gürcüstanın digər bölgələrində, o cümlədən ölkədən kənar da tamaşanı gələcəkdə səhnələşdirə bilərik”, - deyərək Anar Rafiqoğlu “Yeni Yol”a bildirib.

Səhnə əsəri Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin (DİDK) dəstəyi və Azərbaycanın Gürcüstandakı səfirliyinin təşkilatçılığı ilə hazırlanıb.

Tamaşanın premyerasında Azərbaycanın Gürcüstandakı səfiri Faiq Quliyev, səfirlik əməkdaşları, DİDK-nin nümayəndələri, Azərbaycanlı İş Adamları Birliyinin və digər şirkətlərin üzvləri, ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər. Tamaşa böyük rəğbət və alqışlarla qarşılanıb.

GÜRCÜSTANDAN FINDIQ İXRACI ARTIB

Gürcüstanın Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin yaydığı məlumat əsasında, bu ilin avqustun 1-dən noyabrın 7-dək ölkədən 12,4 min ton findıq ixrac olunub.

Məlumat əsasında, məhsulun həcmi illik müqayisədə 3,5 min ton və yaxud 39 % artıb. İxracdan əldə olunan gəlir isə 56,4 milyon ABŞ dollarına (+14 %) bərabər olub.

Hesabat dövründə Azərbaycan Gürcüstandan 82 ton findıq idxal edib.

Gürcüstandan ən çox findıq ixracı əsasən İtaliya (5 504 ton), Almaniya (2 090 ton), İspaniya (402 ton), Çex Respublikası (401 ton), Polşa (311 ton) və digər ölkələrə yönəlib.



GÜRCÜSTAN QARA DƏNİZDƏN NEFT ÇIXARACAQ

Gürcüstanın Dövlət Neft və Qaz Agentliyinin yaydığı məlumat əsasında, Gürcüstan 2022-ci ilin mayında Qara dəniz şelfində neftin kəşfiyyatı üzrə işlərə başlayacaq.

Bildirilib ki, genişmiqyaslı geoloji tədqiqatları Avstriya şirkəti həyata keçirəcək. İşlərin ümumi dəyəri 30 milyon ABŞ dolları təşkil edir.

Qeyd edək ki, Gürcüstan bu ilin aprelində “OMV Petrom” şirkəti ilə məhsulun bölgüsü haqqında müqavilə imzalayıb. Sənədə əsasən, Avstriya şirkəti Gürcüstanda 7 illik fəaliyyət planı hazırlayıb.

Təsisçi:
“Gürcüstan Gənclərinə Yardım
və Maarifləndirmə Təşkilatı”



Redaktor:
Azər MUSAOĞLU
Yayım direktoru:
Hacı BƏKİROĞLU
Qrafik dizayn:
Elsevər ƏHMƏDOV

ÜNVAN: Qardabani şəh., Kolxoz küç. 4
TEL: (+995) 555 96 18 68
599 54 12 92
EMAIL: yeni yol qəzeti@gmail.com

Redaksiyaya gələn əlyazmalar geri qaytarılmır və onlara rəy verilmir. Müəlliflərdən redaksiyanın mövqeyi müxtəlif ola bilər. Qəzet hələlik ictimai əsaslarla yayımlanır və pulsuz paylanır. Qəzetdə müxtəlif informasiya agentliklərinin xəbərlərindən də istifadə olunur.